

که مذاکره خواهد شد در همین چندروزه در لندن مجلس (۷۷) ساعت طول کشید در مجلس مطلب مبین شود زمان از روی آن مطلب مبین خواهد شد در اینصورت چطور بشود قانون مبین نمود برای تعیین وقت مجلس مجلس هیچ زمان وقت ندارد پس هم این است مقدار مطالبی که گفتگو خواهد شد قبل از وقت انتظار خود آنوقت مقدار زمان تعیین شده میشود کار را باید از راه و روش طبیعی نمود وقتی که چیزی است نمیشود وقت کلی برای او بصراف کرد پس عقیده من این است صورت نطق مجلس پیش از وقت مبین گردد که در خانها میباشد و مذاکره شود.

پس از قی الحمله مذاکره در این باب یکی دیگر از وکلا چنین اظهار کرد اینطور که گفته شد صحیح است سایر جاها پررگرم دارد ولی اینجا چون قفلا مرتب نیست این است گفته شد وقتی مبین شود که لااقل در آنوقت حاضر شوند و کار فوق العاده هم در انجمن باشد. در این موقع آقا سید محمد مجتهد تلگرافی از کاشان آمده بود دادته قرائت شود خوانده شد خلاصه آن قریب باین مضمون بود (از کاشان توسط حضرت حجة الاسلام آقا میرزا سید محمد مجتهد بهیئت تاجامیه مجلس مقدس شورای ملی جان تشاران در بازار یهود که ابداً داخل بازار مسلمین نیست ماههای سال است مشغول کسب هتیم حال بعضی از اشرار مسلمین مزاحم شده و تهدید لال مینمایند اینجا تلگرافخانه آمده و جان جان تاران در خطر است بفریاد برسید) (اعضاء جماعت یهود) رئیس چنین عنوان نمودند آقایان و کلای کاشان باید بدانند که این محل سکناى آنها بوده یانه یکی از وکلای کاشان جواب دادند که این محل در اجاره آنها است گفتند در این صورت کسی حق مزاحمت ندارد و قرائت تلگراف هم بفرمایند بوزارت داخله فرستاده شود که موجدات آسایش را در زمین آنها یک جواب مختصری مضایره فرمایند. در خصوص وکیل ایلات مذاکره بمیان آمد پس از قی الحمله گفتگو یکی از وکلای چنین عنوان کرد خوبست ترتیب انتصاب وکلای ایلات اینطور داده شود که هر ایلی یک نفر بفرستد بسانجمن ایالتی که در تحت حکومت آن هستند و بعد یک نفر از وکلای ایلات در انجمن ایالتی با اکثریت آراء منتخب شده اینجا فرستاده شود جمعی تصدیق کردند که این ترتیب خوبست.

پس از این مذاکره این شد که شجاع السلطان بریاست ایل بختیاری مامور شده از قراری که میگویند مشارالیه برود اسباب تولید فساد خواهد شد چند نفر از وکلا که از ترتیب ریاست ایل بختیاری اطلاع داشتند جواب دادند که رفتن مشارالیه باعث فتنه نخواهد شد.

سیس یکی از وکلا عنوان نمود که جواب این عراقی ما را که از دست حاج آقا محسن عراقی شاکتی هستند چه باید داد اوقات مجلس را ضایع کرده اند آقا میرزا سید محمد مجتهد فرمودند که حاج آقا محسن را دولت خواسته ولی گویا او در آمدن مسامحه دارد و یک بلوای جملی فراهم آورده است

یکی از وکلای بختیاری که در جلسه حاضر بود این باهمه که از اینکه بشاوه شده بپایند دفع خواهد شد جناب آقا فرمودند میدانم از کجا بشاوه شده ولی قبول نشده و نخواهد شد مجلس باید جدا بحضور ارباب از دولت بپولود و در اینوقت مجلس ختم گردید.

مذاکرات روز پنجشنبه ۱۱ شهر ربیع الاول ۱۳۲۸ دارالشورای ملی

امروز وزیر مالیه بر حسب دعوتی که از طرف مجلس شده بود در دارالشورای ملی حضور بهم رسانیدند.

پدو یکی از وکلای از بیات گندمیکه باید دولت بکمیانی نان بدهد عنوان کرد باینطور. آن روزیکه وزارت داخله شرعی بمجلس معترم در خصوص گندم نوشته بود در باب گندم بدهی دولت چنین نوشته بود که باید اتمام این مسئله از وزارت مالیه خواسته شود حال که وزارت مالیه حضور دارند سؤال میشود تکلیف گندم بدهی دولت چه شد عمل نان خیلی مشغول است و کمیانی هم درست از عهد بر نیاید.

وزیر مالیه جواب دادند آن گندم میسکه باید ملاکین بدهند صورت آنرا نوشتیم حاجب الدوله مامور شدند که بگیرند و بکمیانی برسانند. امادر خصوص گندمیکه از بیات خالصات باید داده شود هشت هزار تومان از بیات کرایه حواله دادیم که گندم حمل کرده بیاورند حالا اگر مسامحه بشود از طرف مأمورین است یکی از وکلا سؤال نمود مشغول شده اند بدان گندم؟

یکی از روسای کمیانی چنین جواب داد باز گندم بدهی دولت هفت هزار خروار و کسری است حال بهمه جهت هزار هفتصد خروار محل در خالصه مبین شده باقی محل ندارد.

باز همان وکیل که پدو عنوان گندم را کرد اظهار داشت که مقصود از این بیان این است که زودتر این گندم بکمیانی برسد که عمل نان خیلی مشغول است و مردم نان میخواهند.

وزیر مالیه جواب دادند اگر کار با بکنفر وزارت مالیه باشد هیچ اشکال ندارد ولی کسی دیگر هم مداخله دارد و آنها هم مشغول هستند در انتظار چنین میآید که از یک نفر کار ساخته میشود.

یکی دیگر از وکلا چنین عنوان کرد در رساء کمیانی اگر اینجا هستند که سؤال و جواب شود والا این گفتگوها فایده ندارد این يك قراردادى است ما بین دولت و کمیانی و مخصوصاً در آن قرار داد شرط شده که اگر دولت تمام گندم را نرساند خود کمیانی اگر هر جا هست خریداری نموده قیمت آنرا از دولت دریافت دارد و این شرط برای هموز روز بود که دکانهای نانوائى منحصر بهیست دکان نباشد نه برای اینکه دولت گندم را از خروار خرواری پنج تومان بکمیانی بدهد یکی از روسای کمیانی چنین جواب داد که شما این مسئله را دانسته میگوئید با ندانسته آن شرط این طور است که دولت گندم بقیمت روز بپردازد و تحویل بکمیانی بدهد و اگر نتوانست آنوقت کمیانی خودش بپردازد و نقداً قیمت آنرا دریافت نماید.

جمعی گفتند اینطور نیست و بعضی از روسای کمیانی که بودند گفتند همین طور است مذاکرات

از یاد شد که در این وقت فرار نامه نامه را ابراز کرده خواهند بود.

شرط چشم آن قریب باین مضمون بود. حضرت مستطاب اشرف صدر اعظم مذ غلّه متعده است چنانچه از مقدار یازده هزار خروار گندم بدهی دولت که از تاریخ امضای قراردادنامه تا دو ماه باید تحویل کمیانی بشود چیزی کسر داشته باشند و در انبار دولتی نباشد آن باقی مانده را بقیمت عاده خریداری و تحویل حکمیانی نمایند هر گاه در مدت يك ماه خود دولت خریداری نکرد حکمیانی مجاز است بهر مظنه که بتواند و کالتاً از طرف دولت گندم خریداری نموده و وجه نقد دریافت دارند.

جمعی گفتند بموجب این شرط کمیانی تصور کرده باید گندم برساند.

یکی از روسای کمیانی جواب داد این گندمیکه باید دولت برساند دو گندم است ده هزار خروار مال ملاکین است و یازده هزار خروار مال خود دیوان این شرط برای یازده هزار خروار دیوانی است مال ملاکین که دیگر شرط ندارد آنرا بر سراننده و شرط دیگر هم همراهی دولت بود برای حمل و نقل گندم آن در قزم در قزم در عراق گندم است ولی مال نیست که حمل شود و علاوه اینکه شرط شده کمیانی مجاز است گندم بفر داین در صورتی حاضر است که از این بیست و پنج هزار خروار گندم که باید دولت برساند دوسه هزار خروار اگر کسر آمد کمیانی خریداری نماید نه دوازده هزار خروار.

یکی از وکلا اظهار داشت همه اینها صحیح ولی تشکیل این کمیانی مشیر برای امروز بود که اگر از صد هزار خروار گندم بکنم هم نرسیده باشد خودش گرفته بدهم و مردم را بی نان ننگدارد. یکی دیگر اظهار کرد که اگر دولت مساعدت ننگند کمیانی قدرت دارد بانه جواب داده شد قدرت پول است باز مذاکرات زیاد در این خصوص شد

همان وکیل که ابتدا عنوان نان را کرده بود چنین اظهار داشت که جناب وزیر مالیه فرمودند از روی این قرار داد باید رفتار شود از این قرارداد معلوم میشود که هر گاه گندم دیوان نرسید کمیانی خرید و پول آنرا در یافت دارد ولی واقفاً آن روز قیمت گندم از امروز کمتر بوده و حالا ضرر کمیانی میشود باید دولت مساعدت نموده گندم را برساند اما کمیانی هم قرار داده باید نان مردم این شهر را برساند و این مردم نان میخواهند.

در این موقع کسی دیگر خواست نطق کند همین وکیل اعتراض نمود که ما مکرر گفتیم تقصیر تند نویسان روزنامه است که درست مذاکرات را ضابطه نمیکند ولی آنها هم تقصیر ندارند باین ترتیب البته کسی نمیتواند درست ضبط کند.

و یکی دیگر از وکلا اظهار داشت بلی چند دفعه ما اعتراض بمدير روزنامه مجلس نموده ایم ولی مدير معترم آن از همه جهت میرا و منز است تند نویسان نمیتواند درست نطقها را ضبط کنند و جمعی نیز تصدیق کردند که همین طور است سپس عنوان شد که با این مذاکرات در اینجا نمیشود اصلاح کرد باید در انجمن ملیعه با حضور وزیر مالیه و وزارت داخله و شرکاء کمیانی و وکلا قرار داد این کار را بگذارند گفتند معلوم شود تا چند روز دیگر میشود که

کمیسیون را بران کتبه وزیر عالی عنوان کرده است. اصلاح نیست. تصمیم را بگردن یکدیگر بگذرانند. کمیته متعهد است نان را بدهد و دولت هم قرار داد خود را مبرری کند. منتهی یا گندم یا پول خواهد داد. حال یک مجلسی بشود که من و وزارت داخله و حکومت و بعضی از وکلا حضور داشته باشند. قراری گذاشته شود.

گفتند طوری باشد که نان افراد خود هر چه زود تر بهتر و یکی از وکلا چنین اظهار کرده است. لفظ کمیته را تعقیب نماند معلوم میشود کمیته یعنی چه یعنی خلاق که از هر جاشه باید حاضر نماید یکی دیگر از وکلا چنین تقریر کرد که در چهار پنج ماه قبل در حضور حجاج اسلام و وکلا محترم آقا شیخ حسین فریاد کرد در خصوص مستحکرن که یک قراری بگذارد بجهت امروزه و حال اگر گندم را بیست و پنج تومان خریداری میکردند گندم فراوان بود چون هر کاه کمیته میخواهند از چهارده تومان بالاتر نخرند مستحکرن هم نمیدهند والا اگر کمیته بخواهد گندمهای این شهر بیرون بیاورد یا باید بهر قیمتی هست بخرند و ضرر کند یا از دولت گرفته برسانند و در حقیقت اجازه کمیته نسبت به کمیته خیانت کردند گندم را در میدان خوابانیدند که از چهارده تومان بالاتر نخرند صاحبان گندم هم از بیست دروازه گندم را بر گردانند بر دند فلان آنچه علاج اینکار است اینست که بهر قیمتی باشد امروز کمیته این گندم را بخرند لابد جسدش از آن خواهد شد و یکی دیگر اظهار کرد که برای دیوان تکلیفی مبین و برای کمیته هم یک تکلیفی مبین شده اما برای مستحکرن هیچ تکلیف مبین نشده باید بروند آسوده باشند آخر برای آنها هم یک فکری باید کرد بالاخره پس از مذکرات زیاد در خصوص نان قرار شد روز جمعه در ساعات بفرمانده وزیر مالیه و وزیر داخله و حکومت دارانخانه با جمعی از وکلا مجلس تشکیل داده قرار صحیح سریع در خصوص نان و گندم بگذارند پس از این از بابت اصلاح مالیه صحبت بمیان آمد یکی از وکلا چنین عنوان کرد - جناب وزیر مالیه اینکه دولت شش کروڑ کسر داشت جهش غیر از این بود که حکام مالیات را میگرفتند و خرج تراشی میکردند اما مال دولت مرحمت کرد یا ملت زحمت کشید در هر صورت بتصویب مجلس قرار شد هایدات دولتی توسط مأمورین وزارت مالیه هاید شود که دیگر حکام دخالت نداشته باشند الا آن یکفقره اینست که اغلب حکام کویایی اطلاع مجلس و بی اطلاع وزارت مالیه مالیات میکنند از آن جمله صاحب دیوان است که اینجا عارض دارد وزارت عدلیه او را توقیف نموده فیسین کرده است سرود و یک نفر شش هزار تومان از او طلب دارد صحبت شده در یکجائی گفته من افلاس نامه دارم حکومتی که از حال افلاس نامه داشته باشد بدون تصویب و اطلاع وزیر مالیه بنایب السکومه خود حواله کند دوهزار تومان از مالیات گرفته بفرستند آیا چنین حکومتی مطمئن هستید، وزیر مالیه جواب دادند مطمئن نیستیم و در صورتیکه بی اطلاع وزارت مالیه از مالیات گرفته باشند البته مناعت نخواهد شد همان وکیل اظهار کرد اگر این مسئله را بابت مردم صحیح است یا نه وزیر مالیه جواب دادند اگر تا بقوه محقق شد آنچه میخواهند

خولفند و همان وکیل با اظهار داشت فقره دیگر مسئله تیولات که مجلس رای داد بر گردد و گفته شد وزارت مالیه تلگراف بکنند بتمام حکام که تیولات توقیف بشود از باب قبول مداخله نکنند تا رای مجلس بصره برسد مهاد با از باب قبول مداخله دارند وزیر مالیه جواب داد که هنوز این مسئله قانونی نشده همان وکیل جواب داد که لایحه قانونی آن نوشته شد و برای سه هاپونی فرستاده شده با وجود این آیا صحیح است که از باب قبول مداخله نمایند و حال آنکه از اکثر جاهها سریش زیاد رسید که رعایا اظهار تشکر و خوشحالی نموده بودند که الحمد لله تیولات موقوف شد و بلا فاصله عریضه های تشکی رسید که از باب قبول یاز دست اندازی در تیولات میکنند وزیر مالیه جواب دادند تکلیف این است که از طرف مجلس چیزی در این خصوص رسا بسین نوشته شود یکی از وکلا اظهار داشت که بعضی چیزها است که اصلا غلط است و رای مجلس متوجه برفع آن میشود در این صورت دیگر نباید منتظر لایحه قانونی شد این امر قبول یک مسئله غلطی است و من پیش از آنکه از مجلس رای داده شود بزرگواران تیولات هر وقت رعیتی عارض و از از باب قبول تشکی کرد فوراً آن قبول دایر گردانند مثل اینکه حرمة الدوله تیولی دارد در گلیانگان و رعایا اینجا عارض شده گفتند نمی خواهم منعم بر گردانم پس معدودی عارض شدند که مایه خواهیم و صاحب تیول خوب است گفتند باید ثابت کرد بالاخره دوباره برقرار شد حال جمعی آمده اند بعضی میگویند می خواهم جمعی میگویند نمیخواهم البته این مسئله غلط است ولی چون سالهای سال معمول بوده برداشتن آن باید در تحت قانون بیاید جواب داده شد در هر صورت مسئله تیول غلط است یا نه .

پس باید مساعدت کرد که این چیز غلط بر داشته شود یک احتمال دارد در باب برگشت تیول بنظرشان میاید که از باب تیول حقوق نرسد و از این جهت راضی نباشند ولی مجلس میگوید تیولات بر گردد و همچنین میگوید و اهتمام دارد که حقوق از باب حقوق در درموقش بپیرند در خانه بدهند.

وزیر مالیه اظهار داشتند این مسئله صحیح است و بودن تیول غلط است و هیچکس هم راضی نخواهد بود بیانی ماندن تیولات اما چون عمومیت داشت و سالها معمول بود باید یک لایحه قانونی نوشته شود که بموجب آن برگردد منتهی حالا میگوید مداخله نشود تا وقتیکه آن قانون بصره هاپونی برسد چون این مسئله موقتی است یک چیزی از طرف مجلس بن نوشته شود که تیولات توقیف شود تا من تلگراف کرده توقیف کنم یکی از وکلا چنین گفت که در آن رقم باید نوشته شود از آن وقتیکه مجلس رای داد نباید در باب تیول مداخله کنند کویا بعضیها حکم گرفته اند که دخالت نمایند این طور که نوشته شد دیگر نمیتواند مداخله نمایند.

وزیر مالیه گفتند صحیح است باید همین طور نوشته شود . یکی دیگر از وکلا عنوان نمود مطلبی که اهم است و حقیقه وظیفه مجلس است این است که این کسها که داریم چه باید کرد در جمع آن نظری بود که از طرف مجلس شد در خرج چه باید کرد یک نظری این است که وزارت مالیه هر کدام بودجه

خود را نوشته بدهند بتصویب مجلس برسد و یک نظر دیگر این است که خود جناب وزیر مالیه نظری کرده تصحیح نمایند و بتصویب مجلس برسد حاصل اینیکه طوری بشود که جمع و خرج مطابق شده کسر نداشته باشیم، وزیر مالیه چنین جواب دادند ترتیب مالیه یکی از مشکل ترین کارها است و در همه جا همینطور است اینکه گفتند وزراء هر کدام بودجه خود را نوشته بدهند این ترتیب در اینجا نبود فقط وزارت جنگ یک بودجه داشته ولی آنها نه مخصوص بلکه داخل یکدیگر از قشون و غیر قشون پس اینرا نمیشود گفت بودجه قشونی یا بر فرض وزارت مالیه خواست بودجه بدهم متلا بدهم مردم بان اشخاصیکه هستند میگویم بنویسند و این خیلی طول دارد باید اتصال بکوییم و بنویسیم پس از این راه که هر وزارتخانه بودجه خود را نوشته و بدهد نخواهد شد اما اینکه گفتند وزیر مالیه تنها خودش اصلاح نماید اولاً ترتیب اصلاح این است که با چیزی بر جمع افزوده شود یا چیزی از خرج کسر شود اما آنچه راجع بجمع است بنده نمیتوانم ملی العیاء تصرف و اقدامی بکنم تا اینکه میزری بشود و این مالیات طوری مرتب نیست که آدم بتواند اقدام نماید فقط چیزی که بنظر آمد همان مسئله تسخیر و تفاوت عمل و فیه بود و از بابت تفاوت عمل هم نمیدانید چطور گرفتار شده ام آنقدر صورت های متضاد رسیده که نمی دانم چه بکنم مثلا از اصفهان صورت جمع تفاوت عمل را نوشته فرستاده اند و خرجش را هم نوشته اند باید چیزی هم دستی داد و معلوم است این صورت بی معنی است باری در خصوص خرج البته شما تکلیف نمیکند که از حقوق این و آن بزنیم و حقوق مردم را بناید زد اینها بیچاره اند پس باید از بعضی چیزهای زاید کسر نمود اینهم تنها کار بنده نیست مکرر گفته شده که با حضور و زرا جمعی از وکلا و بنده هم باشم اقدام کرده اصلاح نمانیم و من معنی مسئولیت را اینطور میدانم که هر کس در ادای تکلیف خود سعی بکنند هر وقت نتوانست بگوید نمیتوانم و حالا عقیده من در این باب این است . یکی از وکلا اظهار داشت البته مساعدت تمام و زراد در این باب لازم است و تنها وزیر مالیه نمیتواند .

یکی دیگر گفت باید صورت بخارج آن دیده شود وزیر مالیه جواب داد این از خصائص مجلس است بعد از این یکی از وکلا چنین بیان نمود که از بابت تیولات گفته شد هنوز جزو قانون نشده میخواهم از چیزهاییکه جزء قانون شده سؤال کرده بفهمم مساعده ولایات تا اکنون چه قدر گرفته و چه شده وزیر مالیه جواب دادند بی اطلاع من گرفته اند گفتند این جواب را قبول نداریم وزیر مالیه اظهار داشتند چندین مرتبه گفته ام که بدون اطلاع من گرفته اند و خرج آنها هم بی اطلاع من بود سؤال شد از خارج هم اطلاع نداشتید وزیر مالیه جواب دادند گویا صد هزار تومان از این پولها بقشون داده شده گفته شد خوب چهار صد هزار تومان بوده صد هزار تومان از بابت تلگراف اضافه و سیمصد هزار تومان از بابت پیش تسط ولایات. چه شده آیا نباید این اطلاع مجلس و وزارت مالیه باشد آیا این ترتیب مسئولیت است وزیر مالیه گفتند شما میخواهید مسئولیت مالیه یک نفر تنها در ملکیتی که از دو دست فرسخ تا دو دست فرسخ است چه طور باشد آخر اسباب میخواهد . گفتند فراهم آوردن آن اسباب هم بعهده خود وزارت مالیه است وزیر

اظهاری کرده خوب است توضیح بکنم مالیات و معنی مسئولیت وزیر مالیه فرانسه را من نمیخواهم که فریب بدهم ولی با وضع حالیه ایران آنقدر متولمان که مخالف نکنم قسم هم میخورم اما اگر جریمه مسئولیت به بیضا نمودن است و باید مثل وزیر مالیه فرانسه همین مسائل ترتیب مالیات را بدهم بنده این مسئولیت را قبول نمیکنم جواب داده شد که آیا این جواب آن مسئول است که از شماست این مساعده گرفته شده نباید با اطلاع شما باشد یکی دیگر از وکلای چنین بیان کرد که جنب عالی بکنند صریح تر از طریق روزنامه میگویند مجلس نیست و مملکت هم مشروطه نیست میفرمایند (بلوغ حالیه ایران) این لفظ یعنی چه اصل مالیات که رایج بوزارت مالیه است فراموشی باشی و وزیر دربار در دو حالت ندادند و مسئولیت او این است که چون ملای هر جا مصرف شد باید با اطلاع او باشد اگر نمیتواند از همد بر آید باید استعفا بدهد وزیر مالیه جواب داد من نمیکنم مملکت مشروطه نیست ولی اجری هم یک قانون دارد بانه گفتند جمع و خرج مملکت کلیه باید با اطلاع وزیر مالیه باشد وزیر مالیه که بگویند اطلاع ندارم نمیخواند ایشان پذیرفت وزیر مالیه چنین جواب دادند که اگر یک کسی مثلا در بیورو بلوچستان بخلاف ترتیب وزارت مالیه رفتار کند مجازات او چیست و بچه ترتیب باید مجازات داده شود یکی دیگر از وکلای اظهار داشت عرض بنده در طهران است نه در سایر ولایات میگویم آن چیزیکه از بیات مساعده از حکام گرفته و روانه کردند چرا با اطلاع شما و امضای شما نشده در این موقع رئیس وکیل ناطق را مخاطب نمود اظهار کردند در هیچ جامعه معمول نیست که نطق مجلس منحصر بیک نفر باشد سایرین هم باید عقیده خود را بیان کنند لهذا یکی از وکلای آذربایجان چنین عنوان کردند که جنب وزیر مالیه فرمودند مسئله تیولان هنوز قانونی نشده در کدام مملکت یک کتاب نوشته اند آنوقت او را قانون کردند در هر جایکه چیزی را که مجلس رای داد آن قانون است و در مسئله تیولان لایحه قانونی نوشته شده شما باید آنرا بصره رسانیده مجری بشوید

وزیر مالیه - شما او را داده اید بوزارت داخله بصره همانی برسانند

وکیل آذربایجان - قدر دیگر گفتند مسئله بودجه مالیات خیلی منشور بوده عمل گمرک که منظم بوده از امیاد است گمرک آذربایجان از عید با نظر طرف هیچ چیزی فرستاده اید یا نه

وزیر مالیه - من فرستاده اند و باید صورت آن را ببنیم و بگویم چه قدر است

وکیل آذربایجان - علی الظاهر بست از گمرک مجزی شده بود چه اینکه باز با هم است چیست

وزیر مالیه - بنده مجزی کردم

وکیل آذربایجان - اگر سند را از خود چه طور تمام احکامات باسم مباشرین گمرک صادر میشود و خود سردار منصور میگوید ریاست من اسم نامسی است

وزیر مالیه - سردار منصور آمد پیش من و من نوشتم که تمام را تحویل بدهند حال باید سردار منصور بگوید در کجا قصور شده تا من رفع نمایم یکی دیگر از وکلای آذربایجان چنین بیان نمود اینجا یک اشتیاقی بزرگ واضح شده و اولین است که خیال میکنند تمام مسئولیت در این مملکت بگردن رفیق است که مثلا پنج تومان از مالیات ندهد اما آنکه گرفته است مسئول نیست و حال آنکه این مقدم تراست و

مسئولیت مالیات با خود منصرفت مالی است نه مجلس و وزراء و مجلس بکنند و ای شمس اگر جنب عالی گفتند فلان چیز را از بیات مالیات گرفته اند بی اطلاع من این خلاف قانون است

وزیر مالیه - یک کسی خلاف کرد و وزارت مالیه نباید اظهار بکنم دروغ بگوید

وکیل آذربایجان - پس صراحت بگویند کی گرفته است

وزیر مالیه - ندهانم

وکیل آذربایجان - مترجم میگویم تکلیف شما این بود که همان روز با خبر ترست بکنید و اطلاع حاصل نشاید مسئولیت تمام جمع و خرج مملکت ناشی است

وزیر مالیه - حالا که اینطور شد پس مسئولیت مرا بمن کنید بچه اندازه است اگر بنا باشد من تنها مسئول باشم نمیخواهم عهده بر آید

وکیل آذربایجان - شما صراحت بگویند که کی کرده است سایر وزراء کرده اند آنوقت معلوم شود

وزیر مالیه - بنده مسئولیت را اینطور میگویم که میانه خود خدا احتیاجات نکنم حتی الامکان در بی شرفت کار جد و جهد نسلیم

وکیل آذربایجان - مسئولیت را ما چنین معنی میکنیم که باید امور مالیه با اطلاع وزیر مالیه باشد اگر بی اطلاع شد یا بیه ترتیب بکنید یا استعفا بدهد

یکی دیگر از وکلای - اگر کسی اعمال کردان خیانت نیست این حکام که مالیات میگیرند و خرج تراشی میکنند از روی چه دستور العمل است

وزیر مالیه - حالا عرض کردم یک کسی یک خلائی کرد به اجازات رسید دیگر کسی خلاف نمیکند

یکی دیگر از وکلای - شما یکی یکی این مطالب را بوزارت مالیه اظهار مینمایید شما میخواهید تمام نصاب مملکت را ایشان اصلاح کنند وکیل ترشیز چنین عنوان کرد که از بیات پیش قسط خراسان یکماهه بید مانده ده هزار تومان حواله ترشیز نموده اند و حال آنکه پنج هزار تومان قسط مرا که ترشیز است

وزیر مالیه - قسط سر که خراسان همه وقت معمول بوده دو ماه یکماهه بید مانده میگیرند اما اینکه ده هزار تومان بر ترشیز حواله داده اند و شما میگویند پنج هزار تومان است نیدانم باید تحقیق بکنم آنوقت جواب میدهم

یکی دیگر از وکلای عنوان نمود بعضی فرامین صادر شده گویا وزارت مالیه امضا کرده است

وزیر مالیه - کدام است آنها

همان وکیل اظهار کرد باسم بنیریم ولی یکی یکی میرسم شش هزار تومان از اصل مالیات فرمان صادر شده امضاء کرده اید یا نه

وزیر مالیه - گویا هنوز نگذاشته باشد باز سؤال شد صد خروار جنس چطور دوازده هزار تومان از بیات نفوت عمل چطور

وزیر مالیه - خبر هنوز هیچکدام نگذاشته و شما میخواهید که آنها یکی یکی بیاید مجلس نمی شود تمام اینجا در درجه خواهد آمد

یکی دیگر از وکلای اظهار داشت آبا مسکن

است از وزارت مالیه خواست کرد این حقوق کدام میشود مؤتلف خود را بوجه بگذرد

وزیر مالیه - یک چیزی از طرف مجلس نوشته شود چه بدارد (صحبت شد بجناب وزیر مالیه نباید این قدر سخت گیری شود)

وزیر مالیه - من نمیتوانم عقیده ام این است که این مذاکرات از روی نیت خالص است و برای کار است اما یک چیزی را باید توضیح بکنم یک تکلیفی را همین میکنند آن اسباب او را هم باید همین نمود یا نه (لایکف الله نفسا الا وسعها) من بقدر قوه حاضریم که جدو جهد نمایم

یکی از وکلای آذربایجان چنین گفتند که ما مسئولیت باین درجه را قبول نداریم

وکیل آذربایجان - مسئولیت را ما قبول نداریم

است که وزارت مالیه قدرتی داشته باشد یا باید قانون باشد یا باید قدرت

باز همان وکیل آذربایجان چنین اظهار نمود یک مطلبی است وقتیکه در مملکتی مجلس ملی تأسیس شد افراد است اسم شخص اهل حضرت و کسانش در مجلس برده نشود هشت نفر را معین کرده اند که مایه گریبان آنها را بگیریم حالا اگر از همه طرف ملات شود لابد هستیم از بالا بچسبیم و اگر صراحتاً حرف بزنم آنوقت میگویند تند روی شده پس تکلیف چیست

وزیر مالیه - قدری صحبت بکنیم اذهان مسیوق شود ترتیب وزارت مالیه در خارج چطور است ضرر ندارد آبیایدند وزارت مالیه چه قدرت دارد مثلا وقتی که اینجا میگذار میکشد در صد فرسخی قانون برای او کار میکند یعنی کسیکه مالیات خود را ندهد محکمه قانونی از او میگیرد و اگر کسی مال دیوان را بخورد میداند مجازات او چیست وزارت مالیه فراموش ندارد محکمه قانونی کار میکند من نمیگویم حالا هیچ کار نباید کرد ولی این را میگویم که باید ترتیب کار را فراهم آورد

یکی از وکلای چنین جواب داد تمام اینها همه میدانیم ولی میخواهیم این کار صورت صحیح پیدا کند این هشت نفر وزیر که مسئولیت را بعهده گرفته اند اگر بدانی از همه بر نمایند و کارهای خود را بر زمین بگذارند آنوقت طرف ما میدانند تکلیف چیست و کوی بکسی می شود میدانیم شما تعصیر ندارید ولی از عهده بر نمایند آنها اینکه آلت مسئله شده اند و نمیتوانند از عهده مسئولیت بر آید همان بگویند از همه بر نماییم تکلیف مطوم میشود

وزیر مالیه - اول مجلس گفتیم و حالا هم میگویم از این حرفها نمیرنجم حرف باید گفته شود در مراحل از حالا تا وقتیکه باشم بلل جدو جهد را در خیر خواهی دولت ولایت میکنم چه وزیر مالیه باشم یا نباشم

یکی از وکلای عنوان کرد در خصوص بانکه خود مؤسسون هم اینجا حاضرند قرار بود دولت پول بگیرد چرا ضعیف کرد

وزیر مالیه - قرار داد نامیه خوانده شود آنوقت (گفته شده مسئله قولی نوشتن را هم که مؤسسون قبول نکردند دیگر چه ایرادی هست)

وزیر مالیه - تسلل که این مسئله را بمن بکنند بودند

یکی از وکلای - چند روز قبل بر

آن کمیته‌ای که وزیر امور داشتند و جناب عالی هم بودید گفتم اگر چنانچه مسئله قبولی نوشتن را هم بانک قبول کند دیگر عمل تمام است و ایرادی نخواهد بود همه بودند فرمودید باید عرض کنم.

یکی دیگر از وکلا اظهار داشت بر فرض آن روز که نفع همین حالا گفتند به بینیم صل تمام است باز مطلبی دارد.

یکی دیگر از وکلا عنوان نمود چون میخواهیم اوصاف حقوق حقوق خود بر سرند این است تأکید فرمودیم.

وزیر مالیه - آن شب گفته شد این دو کرور که حالا میفهمید همین قدر است که به صرف متخرج لازم بود دو کرور دیگر را که قرار گذاشته اند یک کرور را ششماه دیگر و یک کرور را نه ماه دیگر به متجنس باریاب حقوق چه باید کرد.

یکی از وکلا - حال شما چه صلاح اندیشی کرده‌اید.

وزیر مالیه - اگر بتوانیم کاری بکنیم که وعده دو کرور نزدیک خود ضرر ندارد.

یکی دیگر از وکلا - آنروز که قرار دادنامه در اینجا فرات شد شما گفتید اگر مؤسین قبولی را بپذیرند مطلب تمام است.

وزیر مالیه - این طور نگفتم گفتیم این قرارداد نامه با زدر مدعیان وزیرا خوانده شود آنوقت پول گرفته شود.

یکی دیگر از وکلا - بدون گرفتن دولت پول را از بانک مشکل است بانک تشکیل شود زیرا که اگر امتیاز نامه را نمانند بانک تشکیل نمی‌شود حالاً پول را بگیرند یا امتیاز نامه را بدهند.

وزیر مالیه - آیا ارباب حقوق باین وعده راضی شده قبول میکنند.

یکی دیگر از وکلا - اگر دولت این پول را باین شرایط نگیرد بجه وسیله ارباب حقوق را پول می‌دهد.

وزیر مالیه - وسیله دیگری نیست گفته شد پس کاری بکنید بانک تشکیل شود. **وزیر مالیه** - بانک باید تشکیل شود ولی یک اندازه پول نقد لازم است.

یکی دیگر از وکلا دو کلمه گفتند که تمام این حرفها زیادی است کدام کار شما درست شده اندا در اصول هم نشده و نخواهد شد.

وزیر مالیه - این قرارداد نباید در مجلس وزیرا خوانده شود و بسعه همایونی برسد آنوقت نبودید گفته شد فریز مسئله قبولی نوشتن یک قدر پول نقدی هم لازم است.

یکی از وکلا خیمه‌ها آن فراردهای که وزیرا مجلس مقدس تصویب کردند دیگر عدول از آنرا کسی تصویب نکرده بود و ما منتظر عدول از آنها نبودیم.

یکی دیگر از وکلا - چندی این استعراض را تصویب نمیکنند بجه اینکه نمیتوانند دختر نمایند یکی از وکلا از بایجان چنین عنوان کرد که این ظاهر معمول را با خبر بردن مشکل است و ما میخواهیم باطن وزیرا بدانیم هر چه میرسیم از هر وزیر مسئولی نمیتواند از پیش خودش جواب بدهد مجبور است که بجایهای دیگر رجوع کند و این کار بیفایده‌اش دارد. یکی دیگر از وکلا چنین

تقریر نمود میخواهم که دو توضیح عرض بکنم یکی برای وزارت مالیه و یکی برای وکلا محترم

اما عرض از مسئولیت وزارت مالیه این است که آنچه در مملکت از بابت مالیه گرفته میشود و داده میشود باید با اطلاع وزارت مالیه باشد نه این که در شیراز یا جای دیگر ماموری خلاف کرد اوستول است این معنی مسئولیت نیست و آن مسئولیت را هر وقت

میخواهید میگویند باید شروع شود و معلوم میشود هنوز شروع نشده و متأسفانه می بینیم که با وجود شش کرور کسر باز موجب مستعری

و غیره میدهند اما توضیح برای وکلا محترم در هیچ مجلسی رسم نیست هر وقت وزیر مسئولی در مجلس حاضر شد یکی یکی از وکلا سؤال کنند و آن وزیر مسئولی جواب بدهد همه مجلس این استر مطلبی که

هست قبل از وقت بیان وزیر مسئولی اخطار نماید که اطلاع حاصل کرده هر چه لازم دارد از صورت و غیره حاضر کرده بیاید مجلس و جواب بدهد ولی تکلیف وزیر

مسئول همان است که گفته شد اما تصحیح بودجه هم با مجلس است اگر منتظر باشید وزراء تصحیح

کنند نخواهند کرد ما باید تمام دشمنان را برای خود بتراشیم مردم را با خود دشمن کنیم بودجه را اصلاح بکنیم و این وظیفه مجلس است. یکی از

وکلا از بایجان چنین بیان کرد هر کس در اینجا مطلبی را تعقیب میکند وزیرا جواب صریح

نمیگویند و اینجام ایراد می‌نمایند که بوزرا اعتراض نکنید و ولایت بکنید ولی من خواهم گفت بوزیر

خارج هر چه رجوع میشود جواب نمیدهید و بعضی از وزراء هستند که این مجلس مقدس را استهزاء

میکند و اسم نمیبرند زیرا که قدری از آن بخورند بر میخورند و نمیدانند در مقابل این چه باید گفت. یکی دیگر از وکلا عنوان نمود جناب وزیر مالیه

اینقدر مسئولیت نمیتواند بعهده بگیرد. یکی دیگر از وکلا اظهار داشت ما باید بدانیم که عیب

اساسی و امر کلی است او را باید اصلاح کرد و آن امر کلی این است که کار در دست خود وزراء

مسئول نیست. یکی دیگر از وکلا بیان نمود ما یک ایراد داریم بوزیر که در صورتیکه از عهده

مسئولیت خود نمیتواند بر آید چرا استقامت میدهند گفته شد از این مطلب نگیرد. یکی دیگر اظهار داشت

باید وزیرا مسئولیت را قبول بکنند که از عهده بر آید یا استعفا بدهند پس از این یکی از وکلا

از بایجان چنین عنوان نمود که چون آقای بی‌زاده بجهت از وزارت خارج بوده‌اند مراجع کردند

بمطلبی که باید بگویم و آن این است چند روز پیش امر مهمی اتفاق افتاد در آذربایجان خیلی اهمیت داشت گویا مجلس لازم ندید که در این مجلس هلی گفتگوشود و قرارداد که در یک کمیته‌یونی مذاکره آن بعمل آید ولی این مساعده‌ی بود که مجلس از وزارت خارج نمود و مطلب را رجوع کرد

من در اینجا بگویم. چندی قبل جنرال فونسل روس در تبریز بدون قانون مداخله در امورات داخله

آذربایجان نمود و پیشکاری آنجا را تحت استنطاق در آورده بعضی سؤالات کرده و اسامی اعضاء اینجمن تبریز

راحتاً خواسته و تهدید کرده بود این مطلب این طور می‌نماید که می‌خواهد در تمام کارهای داخله

مداخله نماید و ما گفتیم که این حرکت جنرال فونسل از سه شکل خارج نیست باید به سرخود این

کار را کرده باشد در این صورت باید معزول شود یا اینکه با اطلاع سفارت خودش بوده در این صورت

لااقل باید آندو کاغذ رسمیکه پیشکاری آذربایجان نوشته پس گرفته و معذرت بخواهد یا اینکه از اینجا

تصویب کرده‌اند در این صورت هم باید تکلیف معین شود حال به‌داز چهارده روز وزارت خارجه در روی

یک نسخه کافذی جواب مهمی نوشته است که این حرکت جنرال فونسل معض دانستن تکلیف و اطلاع

بوده است پس معلوم میشود که وزارت خارجه بدها هر مطلب مهمی باشد جواب نخواهد داد یکی دیگر

از وکلا از بایجان چنین اظهار داشت که این مطلب ملی است در صورتیکه می‌گویند جنرال فونسل

تا در روز پیشکاری آذربایجان خیلی تهدید و سخت گیری میکرد و کاغذهای رسمی او را بتوسط تلگراف

خانه فرستادند معهما وزارت خارجه جواب نمیدهید دیگر چرا مطالبه می‌نمایند و پیش از این بوزیر

خارجه و وزیر دول خارجه میگفتند حالا معلوم میشود صحیح است زیرا که وزیر خارجه از امورات این

مملکت که اطلاع ندارند همان وزیر دول خارجه هستند. باز همان وکیل آذربایجان اظهار کردیندر

موقعی که منظور پیش بیاید که باستقلال داخلی ما برخورد دیگر گفتگوی این مطالب لازم نیست اگر

ما میتوانیم استقلال خودمان را حفظ میکنیم و الا واگذار میکنیم و در این وقت مجلس ختم گردیده

مذاکرات روز شنبه ۱۳

ربیع الاول ۱۳۳۵

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۱۱ آقا میرزا ناصر قرائت نمودند.

بدوا یکی از وکلا از بایجان چنین عنوان نمود که الساعة طهران از جهت امر نان نزدیکست آشوب بتود در دکان هر نانوائی جمعیت جمع شده نمی‌توانند نان بگیرند در این فقره یک قرار لازمه داده‌شود که مردم آسوده‌شوند اینک وزارت داخله یا سایرین مراجعهای می‌نمایند تمام طرفه‌است و باین طرفه هیچ کاری پیش نمیرود.

رقیسی - دیروز عصری مجلس خاصی بجهت این کار منعقد شد وزارت مالیه و حکومت و رؤسای کمیته‌ی نان و جمعی از وکلا حضور داشتند و جناب وزیر داخله بواسطه کاری که داشتند عذر خواسته بودند بالاخره پس از مذاکرات زیاد همه با جدوجهد رفتند که هر شکلی هست گندم برسانند حال رؤسای کمیته‌ی اینجاستند و بهتر میدانند امروز اقدامی شده بانه وکیل همدان اظهار داشتند که امروز جبهه عمل روده در منزل وزیر دربار بودم هر چه میتوانستند در فرام کردن گندم سعی کردند یک اندازه قبول شد که مال فرستاده شده از خارج حمل شود قریب هزار خورار از قروین